

תכנית להעצמה ולפיתוח היישובים קריית שמונה, שלומי ומטולה – תיקון החלטת ממשלה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, במטרה לקדם הפעילות הכלכלית בתחום הפודטק בקריית שמונה לתקן את החלטת הממשלה מס. 3740 מיום 15.04.18 (להלן – ההחלטה או החלטה 3740), כך שבסוף סעיף 16 ג' יתווסף:

" התקציב האמור ישמש, ככל שיידרש, גם לטובת ביצוע פיתוח ראשוני במגרשים המיועדים להקמת מתחם מיקרו תעשייה בתחום הפודטק באזור התעשייה הצפוני בקריית שמונה."

החלטה זו מבוססת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטת ממשלה 3740, לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית, תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, התשס"ט-2009 שעניינו עדיפות לאומית.

דברי הסבר

רקע כללי

בהחלטת ממשלה 3740 מיום 15.04.18 הוחלט על קידום ופיתוח תחום הפודטק באזור קריית שמונה. בין הצעדים עליהם הוחלט, הונחה משרד הכלכלה והתעשייה לגבש תכנית בתיאום אגף התקציבים במשרד האוצר, לקידום הפעילות הכלכלית בתחום הפודטק בקריית שמונה. לצורך יישום התכנית הוקצה בסעיף 16א להחלטה תקציב של 27.5 מלש"ח להקמת מתחם מיקרו תעשייה בתחום הפודטק בקריית שמונה.

ההחלטה הקצתה בסעיף 15א תקציב לתכנון מפורט לביצוע של אזור התעשייה הצפוני המיועד לפודטק וכן קבעה בסעיף 16 ג' תקציב שיאפשר תעדוף יזמים המבקשים המלצה להקצאת קרקע בפטור ממכרז וסבסוד בתחום המזון באזור התעשייה הצפוני בקריית שמונה אך לא תקצבה את הפיתוח הראשוני של כל המגרשים המיועדים למתחם (לרבות אלו המיועדים למתחם מיקרו תעשייה).

ללא תקציב ייעודי לפיתוח הקרקע, לא ניתן יהיה להוציא אל הפועל את התכנית להקמת מתחם מיקרו תעשייה שלא בדרך של הסבת מבנה קיים שכן הקצאת הקרקע אפשרית רק בהינתן תקציב לפיתוח ראשוני.

על מנת לאפשר פיתוח ראשוני למגרשים במתחם המיועדים להקמת מתחם מיקרו תעשייה שהינם נכון לעת הזו מגרשים 11, 12, 13 באזור התעשייה הצפוני, מוצע לתקן ההחלטה ולקבוע כי התקציב שנקבע בסעיף 16ג' יוכל לשמש גם למטרה זו. על פי המודל הכלכלי ובעקבות בדיקת מהנדס המתמחה בהקמת מבני תעשייה למזון ולאחר בחינת המגרשים הקיימים, הובהר שישנו צורך בשלושת המגרשים יחד על מנת לאפשר את הקמת המתחם בשטח שגדול מספיק

בהתאם למודל הכלכלי ולהנחיות ההנדסיות. על פי הוראת מנכ"ל 6.2 באזורי תעשייה בהם ניתן פטור ממכרז ונדרש תקציב להשלמות פיתוח, ההוראה מתקצבת השלמות אלו ולא פיתוח ראשוני של הקרקע. התקציב עבור הפיתוח הראשוני מוקצה טרם שיווק הקרקע. יובהר כי במידה והיזם שיבחר להקים את מתחם הפודטק יעשה זאת בדרך של הסבת מבנה קיים, הקצאת תקציב זו לא תידרש.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

פיתוח וקידום תחום הפודטק באזור קריית שמונה לטובת יצירת פיתוח כלכלי- אזורי ופיתוח חוזקות כלכליות יחסיות של ישראל.

תקציב

יישום הסעיפים מהתקציב המאושר במסגרת החלטת ממשלה 3740 מיום 15.04.18 מהתקציב המאושר של משרד הכלכלה והתעשייה לשנת 2019.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר- תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה 3740 מיום 15.04.18

סיווגים

סיווג ראשי : 01ביצועי

תחום פעולה עיקרי : 02חברה וכלכלה

מוגש על ידי ראש הממשלה
ועל ידי שר הכלכלה והתעשייה

ו' באדר ב' התשע"ט
13 במרץ 2019

משרד הכלכלה והתעשייה
לשכה משפטית

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות שרים

נושא הצעת ההחלטה:

תכנית להעצמה ולפיתוח היישובים קריית שמונה, שלומי ומטולה – תיקון החלטת ממשלה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. במטרה לקדם הפעילות הכלכלית בתחום הפודטק בקריית שמונה לתקן את החלטת ממשלה 3740 מיום 15.04.18 (להלן – ההחלטה או החלטה 3740), כך שבסוף סעיף 16 ג' יתווסף: "התקציב האמור ישמש גם לטובת ביצוע פיתוח ראשוני במגרשים המיועדים להקמת מתחם מיקרו תעשייה בתחום הפודטק באזור התעשייה הצפוני בקריית שמונה".
2. כמפורט בדברי ההסבר ללא תקציב ייעודי לפיתוח הקרקע, לא ניתן יהיה להוציא אל הפועל את התכנית להקמת מתחם מיקרו תעשייה שלא בדרך של הסבת מבנה קיים שכן הקצאת הקרקע אפשרית רק בהינתן תקציב לפיתוח ראשוני. על מנת לאפשר פיתוח ראשוני מוצע לתקן ההחלטה ולקבוע כי בתקציב שנקבע בסעיף 16 ג' יוכל לשמש גם למטרה זו, יצוין כי הקצאת הסכום הנוסף נדרשת היות והתקציב שהוקצה בסעיף 16 א' להקמת מתחם המיקרו תעשייה לא לקח בחשבון הסכום הנדרש לפיתוח ראשוני ואינו מכסה עלות זו, עובדה זו התבררה במהלך דיונים מקצועיים בעת גיבוש התכנית. כן יובהר כי במידה והיזם שיבחר להקים את מתחם הפודטק יעשה זאת בדרך של הסבת מבנה קיים, הקצאת התקציב לפיתוח ראשוני לא תידרש.
3. החלטה זו מבוססת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטת ממשלה 3740, לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית, תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, התשס"ט-2009 שעניינו עדיפות לאומית.
4. **התייחסות משפטית לשאלת העלאת ההחלטה לאישור ממשלה בתקופת הבחירות:**

א. דחיפות / כורח –

סעיף 16 א' להחלה קבע כי יש "להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לגבש תכנית בתיאום אגף התקציבים במשרד האוצר, לקידום הפעילות הכלכלית בתחום הפודטק

הפנים ו-4.5 מלש"ח שיועברו כתקציב תוספתי ייעודי ממשד האוצר למשרד הפנים לצורך כך, בפריסה שווה על פני השנים 2018-2021.

4. חיזוק תעשייה ותיקה

להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לתעדף בשנת 2018, במסגרת הוראת מנכ"ל 4.44 - "תכנית להעלאת הפריון בתעשייה", בקשות סיוע שיוגשו על ידי מפעלים לתכנית בקריית שמונה ובשלומי. לצורך כך ובהתאם לשיקולים מקצועיים, ייעד המשרד, בשנת 2018, סך של עד 15 מלש"ח, מהם סך של עד 5 מלש"ח למפעלים בשלומי וסך של עד 10 מלש"ח למפעלים בקריית שמונה. התקציב האמור יוקצה מתוך התקציב הכולל שיועד למטרה זו בתכנית הצפון. המשרד יהיה רשאי לנייד סכומים בין היישובים כדי להביא למימוש מרבי של התקציב הכולל. תקציב שלא ינוצל במסגרת ההקצאה הראשונה שתהיה בשנת 2018, יוקצה כך שהוא יוכל לשמש את כל הרשויות והאזורים הכלולים בתכנית הצפון.

5. תגבור מענקי פיתוח

משרד הפנים יקצה מענקי פיתוח לטובת פיתוח כלכלי של יישובי ההחלטה. היקף המענקים הכולל יעמוד על סך של 33 מלש"ח לשנים 2018-2022, מהם 20 מלש"ח מתקציב משרד הפנים ו-13.5 מלש"ח שיעביר משרד האוצר למשרד הפנים כתקציב תוספתי ייעודי. הקצאת התקציב ופריסתו יהיו כמפורט בטבלה להלן:

2020		2019		2018		יישוב/שנה
אוצר	פנים	אוצר	פנים	אוצר	פנים	
2.675	2	2.675	2	-	4.5	קריית שמונה
0.2	0.35	0.2	0.35	-	1.1	מטולה
0.5	0.9	0.5	0.9	-	1.4	שלומי

סה"כ		2022		2021		יישוב/שנה
אוצר	פנים	אוצר	פנים	אוצר	פנים	

מזכירות הממשלה

קריית שמונה	2	2.675	2	2.675	12.5	10.7
מטולה	0.35	0.2	0.35	0.2	2.5	0.8
שלומי	0.9	0.5	0.9	0.5	5	2

חלוקת התקציב לרשות תהיה על פי נוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד הפנים. יצוין, כי תקציבי הפיתוח לשנת 2018 נכללו בתכנית הצפון.

6. תמיכה בקידום פיתוח דמוגרפי של היישובים

להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לפעול לעידוד תהליכי צמיחה דמוגרפיים ביישובי ההחלטה, בין השנים 2018-2021, בהקצאה כוללת של 2 מלש"ח, מתקציב המשרד, בפריסה שווה על-פני השנים האמורות.

7. חיזוק הביטחון האישי

להנחות את המשרד לביטחון הפנים להרחיב את התכניות למניעת אלימות המופעלות ביישובי ההחלטה, בשנים 2018-2019, בעלות כוללת של 600 אלש"ח, בהתאם לכללים שיקבע המשרד לביטחון הפנים.

התקציב יוקצה להרחבת התכניות האמורות ביישובי ההחלטה באופן יחסי להיקף האוכלוסייה בתחומן כמפורט להלן: לקריית שמונה - 448 אלש"ח (להרחבת המערך הטכנולוגי בתחומה); לשלומי - 120 אלש"ח (להרחבת המערך הטכנולוגי בתחומה) ולמטולה - 32 אלש"ח (להרחבת פעילות למניעת אלימות בתחום הפנאי). זאת, בנוסף לתקציב המוקצה להפעלת תכנית 'עיר ללא אלימות' או תכנית מציל"ה בתחומן וללא השתתפות עצמית מצדן. לצורך כך יקצה המשרד לביטחון הפנים מתקציבו 420 אלש"ח ומשרד האוצר יעביר למשרד לביטחון הפנים תקציב תוספתי ייעודי בסך 180 אלש"ח.

8. שירותי רווחה ומעונות יום

א. להנחות את משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים להעניק קדימות לבניית מעונות יום ביישובי ההחלטה בשנים 2018-2019, בהתאם להוראת מנכ"ל מספר 9.5 "תקצוב רשויות מקומיות לבינוי מעונות יום לשנים 2017-2018" ולהוראת המנכ"ל שתפורסם לקראת שנת 2019 ובהתאם לחלוקה למגורים כפי

מזכירות הממשלה

שקבוע ושייקבע בכל אחת מהוראות המנכ"ל האמורות. קדימות זו תהא מאוחרת לקדימות שנקבעה ליישובי עוטף עזה בסעיף 10 בהחלטת הממשלה מס' 2156 מיום 14.12.2016.

ב. להנחות את משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לפעול למיגון מרכזי יום הפועלים כמסגרות יומיות לאוכלוסיות רווחה שונות ביישובי ההחלטה בהשקעה כוללת של 1.5 מלש"ח מתקציב המיגון של המשרד לשנים 2018-2019.

ג. להנחות את משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לתגבר פעילות בתחום הרווחה ביישובי ההחלטה בשנים 2018-2019 בהיקף כולל של 1.5 מלש"ח. סכום זה יוקצה לרשויות בהתאם לקריטריונים שיקבע המשרד.

9. הרחבת שטחי שיפוט וחלוקת הכנסות

הממשלה רושמת את הודעת שר הפנים כי בכוונתו לבחון, עד סוף הרבעון הראשון של שנת 2019, העברת סוגיות בנושא שינויי גבולות של הרשויות המקומיות מטולה, שלומי וקריית שמונה לבחינה במסגרת הוועדות הגיאוגרפיות: גליל עליון-עמקים למטולה וקריית שמונה; הגליל המערבי לשלומי.

10. חיזוק חוסן קהילתי ומעורבות חברתית של צעירים

א. להנחות את המשרד לשוויון חברתי להפעיל תכנית לחיזוק החוסן הקהילתי של תושבי יישובי ההחלטה, בתחומי פעילות המשרד, בהיקף תקציבי של 1.5 מלש"ח לשנים 2018-2020 ממקורות המשרד. התכנית תגובש על ידי המשרד בתוך 90 יום.

ב. להנחות את המשרד לשוויון חברתי להפעיל תכנית לקידום מעורבות חברתית של צעירים למען הקהילה ביישובי ההחלטה בהיקף תקציבי של עד 1.5 מלש"ח לשנים 2018-2020 ממקורות המשרד. התכנית תגובש על ידי המשרד בתוך 90 יום.

11. מדע בקהילה

להנחות את משרד המדע והטכנולוגיה לבצע פעילות לקידום המדע בקהילה ביישובי ההחלטה, ולהקצות לשם כך סך של 2.4 מלש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2018-2021 מתקציב המשרד.

12. תכניות חינוך

להנחות את משרד החינוך לגבש ולתקצב תכניות חינוך תוספתיות ביישובי ההחלטה בסך כולל של 4.5 מלש"ח ממקורות המשרד בשנים 2020-2022. חלוקת התקציב בין יישובי החלטה תיעשה בהתאם לשיקולים מקצועיים של המשרד.

13. תרבות וספורט

להנחות את משרד התרבות והספורט לתעדף ממקורותיו התקציביים את יישובי ההחלטה, בשנים 2018-2022, במסגרת סל תרבות עירוני וסל הספורט, והכל בהתאם לכללים ובכפוף לכל דין.

משרד התרבות והספורט יקצה מתקציבו סך כולל של 1.5 מלש"ח בחלוקה שווה בין יישובי ההחלטה (0.5 מלש"ח ליישוב), לטובת פעילות ספורט כהגדרתה בסל הספורט ולפעילות תרבות כהגדרתה בתקנת סל תרבות עירוני, בין השנים 2018-2022. התקציב יועבר בכפוף לעמידה בדרישות המקצועיות של תקנות התמיכה של המשרד ובכפוף לכל דין.

קריית שמונה

בריאות

14. מוקד רפואי

לצורך הפעלת מוקד רפואה דחופה בעיר קריית שמונה, שישרת את תושבי קריית שמונה ויספק מגוון שירותים רחב מעבר לשעות הפעילות השגרתיות של קופות החולים, להנחות את משרד הבריאות להקצות עד 4 מלש"ח מתקציבו (עד 1 מלש"ח בשנה בין השנים 2018-2021), ואת המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות עד 6 מלש"ח, בהתאם למכרז שתפרסם הרשות המקומית באישור משרד הבריאות, לשנים 2018-2021. לצורך כך, יעביר משרד האוצר למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל עד 6 מלש"ח כתקציב תוספתי ייעודי, בפריסה שווה על פני השנים 2018-2021. העמדת התקציב כאמור תהיה בכפוף לחתימת הסכמים עם קופות החולים בהתאם למקובל בהפעלת מוקדי רפואה דחופה.

פיתוח כלכלי

15. פיתוח אזורי תעשייה – קריית שמונה

א. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה להקצות מתקציבו סך כולל של 18 מלש"ח, בין השנים 2018-2021, לטובת השלמות פיתוח באזור התעשייה הצפוני בקריית שמונה, בהתאם לנוהל "פיתוח תשתיות לאזורי תעשייה וביצוע פרויקטים באזורי

עדיפות לאומית על ידי הרשויות המקומיות" של משרד הכלכלה והתעשייה (להלן: "נוהל רשויות"). התקציב כאמור ישמש גם לתכנון מפורט לביצוע של אזור התעשייה הצפוני המיועד לפודטק. יובהר, כי תקציבים שהוקצו לאותה מטרה בשנים קודמות, יראו אותם כאילו תוקצבו במסגרת החלטה זו.

ב. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה, בתיאום עם משרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר ובהתאם לאמור בסעיף ו(2) בתכנית הצפון, להקצות מתקציבו 2.46 מלש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2018-2020 באמצעות הוראת מנכ"ל 6.8 - "ניהול וקידום אזורי תעשייה", לשילוב רשויות מקומיות נוספות, שאין להן אזורי תעשייה או שיש להן אזורי תעשייה עם יתרת דונמים נמוכה לשיווק, במנהלת אזורי התעשייה של קריית שמונה ומועצה אזורית גליל עליון. במסגרת זו יושם דגש ככל הניתן, על שילוב יישובי מיעוטים, כמשמעותם בהחלטת הממשלה מס' 922 מיום 30.12.2015. לצורך כך, יתקן משרד הכלכלה והתעשייה את הוראת המנכ"ל 6.8, כך שתוסר המגבלה החלה בה במסלול צפון על קבלת "כלי סיוע 2".

ג. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לתקצב, במסגרת ניהול רשויות, בדיקת היתכנות ואיתור קרקע להקמת אזור תעשייה משותף באזור קריית שמונה למספר רשויות מקומיות באשכול הגליל המזרחי, אשר יכלול, בין היתר, יישובי מיעוטים כמשמעותם בהחלטת הממשלה מס' 922 מיום 30.12.2015, וזאת בשם לב לביקוש האזורי לתעשייה לעומת ההיצע הקיים במרחב. לצורך כך, יקצה משרד הכלכלה והתעשייה עד 100 אלש"ח מתקציבו לקריית שמונה בשנת 2018.

16. תחום הפודטק

א. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לגבש תכנית בתיאום אגף התקציבים במשרד האוצר, לקידום הפעילות הכלכלית בתחום הפודטק בקריית שמונה. התכנית כאמור תגובש עד לתחילת הרבעון השלישי של שנת 2018. בין החלופות ייבחנו הקמת מבנים חדשים ו/או הסבת מבנים קיימים למתחמי מיקרו-תעשייה, אשר יספקו שטחי השכרה ומעטפת שירותים תומכים לתעשייה שמרביתה מתחום המזון בדגש על התעשייה הזעירה והקטנה. על החלופות להיות מבוססות על מודל כלכלי בר קיימא, במסגרת התקציב המוקצה לעניין זה בהחלטה. לצורך יישום התכנית, יעביר משרד האוצר למשרד הכלכלה והתעשייה תקציב תוספתי

ייעודי בסך 25 מלש"ח בהרשאה להתחייב בין השנים 2018-2022, ומשרד הכלכלה והתעשייה יקצה 2.5 מלש"ח ממקורותיו.

ב. לאמץ את מסקנות הבחינה המקצועית של משרד הכלכלה והתעשייה שלפיהן המכון לחקר המזון, הנבחן מכוח החלטת הצפון, יוקם באזור קריית שמונה בסמוך למוסדות אקדמיים שפיתחו התמחות בתחום. לצורך כך יעביר משרד האוצר למשרד הכלכלה והתעשייה תקציב תוספתי ייעודי בסך 6.2 מלש"ח בהרשאה להתחייב בשנים 2018-2021. תקציב זה יתווסף ל-15 מלש"ח שהוקצו לשם כך, בהתאם לסעיף ח(4) בתכנית הצפון.

ג. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה, במסגרת הוראת מנכ"ל 6.2 - "מתן המלצות להקצאת קרקע באזורי פיתוח", לתעדף יזמים המבקשים המלצה להקצאת קרקע בפטור ממכרז וסבסוד בתחום המזון באזור התעשייה הצפוני בקריית שמונה בסכום שלא יעלה על 20 מלש"ח לשנים 2018-2021 מתוך מקורות המשרד, בפריסה שווה על פני השנים האמורות.

ד. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לתעדף, בשנים 2018-2021, מיזמי פודטק בקריית שמונה או באזור הסמוך לה במסגרת הוראת מנכ"ל 4.18 - "תכנית שכר גבוה". כמו כן, להנחות את הרשות להשקעות להביא לפני מינהלת הרשות להשקעות הצעה לקבוע כי בכללי המינהלה יינתן תיעדוף דיוני למיזמי פודטק בקריית שמונה על פני בקשות שהוגשו ויוגשו במסגרת מענקי החוק לעידוד השקעות הון בשנים 2018-2021. יצוין כי בשנת 2018 יינתן התיעדוף מהתקציבים שהוקצו במסגרת תכנית הצפון.

17. מאיץ עסקי

א. להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, להקצות סך כולל של 1.4 מלש"ח מתקציבו, בשנים 2018-2020, להקמה ולתפעול של מתחם עבודה משותף (Hub) בקריית שמונה, שיהווה סביבת עבודה מעוררת הפריה הדדית, מינוף ושיתופי פעולה ליזמים ולבעלי עסקים קטנים.

ב. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה, באמצעות הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, להקצות 2 מלש"ח בשנים 2018-2021 לטובת עידוד, קידום ופיתוח העסקים הקטנים והבינוניים בקריית שמונה, בין היתר, באמצעות הפעלת מאיץ עסקי שיופעל ב Hub

מוכירות הממשלה

בקריית שמונה ושיספק מעטפת כוללת ליזמים לפיתוח חברות הזנק ומיזמים נוספים. לצורך כך, יקצה משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו, סך כולל של 0.8 מלש"ח בשנים 2018-2019, ומשרד האוצר יעביר למשרד הכלכלה והתעשייה תקציב תוספתי ייעודי בסך כולל של 1.2 מלש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2019-2021.

18. תיירות

א. להנחות את משרד התיירות להעמיד מענקים להקמה, להסבה ולהרחבה של בתי מלון בקריית שמונה, בהיקף של עד 2 מלש"ח מתקציבו, לשנים 2018-2019 (עד 1 מלש"ח לשנה). המענקים יינתנו באמצעות מינהלת ההשקעות במשרד התיירות על פי החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 ובכפוף לנהלים ולהשקעות של מרכז ההשקעות במשרד התיירות ולהוראות כל דין. בקשות שיוגשו בהתאם לנוהלי משרד התיירות עד ל-1 בספטמבר בכל שנה כאמור, ייבחנו על ידי משרד התיירות ויתוקצבו, ככל שיאושרו. לאחר המועדים כאמור, תתאפשר בכל שנה הסטת התקציב שלא נוצל לטובת חלוקתו בהתאם לנוהלי המשרד.

ב. להנחות את משרד התיירות להקצות מתקציבו, בשנים 2019-2018, סך כולל של עד 2 מלש"ח לפיתוח תשתיות תיירותיות בקריית שמונה. הקצאת התקציב תינתן בהתאם לכללי משרד התיירות ונוהליו.

19. מענקי הבראה

משרד הפנים יקצה לקריית שמונה מענקים מיוחדים בהיקף כולל של 30 מלש"ח, לסיוע בהקטנת הגרעון של קריית שמונה, זאת במסגרת תכנית הבראה שתופעל בה בשנים 2018-2021. התקציב כאמור יוקצה לרשות בכפוף לעמידה באבני הדרך שיקבע משרד הפנים בהתייעצות עם הרשות המקומית בתוך 90 יום מאישור החלטת הממשלה. יובהר, כי המענק המיוחד יינתן ממקורות המשרד כמענק על פי תכנית ההבראה ובנוסף ומבלי לפגוע בכל מענק ממקור אחר אם וככל שמגיע לרשות.

תכנון ופיתוח

20. הסרת חסמי תכנון ופיתוח

א. להנחות את משרד הבינוי והשיכון לסיים את הליכי התכנון מחדש בשכונת "מול החרמון" בקריית שמונה עד לסוף הרבעון השני של שנת 2018.

ב. להנחות את משרד הבינוי והשיכון לסיים את הליכי התכנון של שכונת יובלים ב' בקריית שמונה עד לתחילת הרבעון הראשון של שנת 2019. רשות מקרקעי ישראל תפעל לסיים את הליכי פדיון הקרקע בשכונה כאמור בתוך שנה מיום אישור תכנית הבנייה.

ג. להנחות את רשות מקרקעי ישראל לפעול לקידום מגרשים המיועדים למסחר ולתיירות בשכונת יובלים בקריית שמונה בשנים 2018-2021.

ד. להנחות את מנהל התכנון במשרד האוצר לקדם הכנת מסמך מדיניות כלל עירוני לקריית שמונה. לצורך כך יקצה מנהל התכנון מתקציבו עד 1.5 מלש"ח, בשנים 2018-2020.

ה. להנחות את משרד הבינוי והשיכון, באמצעות הרשות להתחדשות עירונית, לקדם מתקציבו בין השנים 2018-2020 הכנת תכנית אב למרכז העיר הוותיק בקריית שמונה.

21. תחבורה

א. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, בשיתוף עיריית קריית שמונה, יכין בתוך 120 יום, תכנית לחיזוק ולטיוב מערך התחבורה הציבורית העירונית בקריית שמונה.

ב. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכלול בתכנית הבטיחות העירונית בשנים 2018-2019 פרויקטים בסך כולל של 2.815 מלש"ח, אשר יתוקצבו בהתאם לתיעדוף כללי ונוהלי המשרד ובהשתתפות על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצינג).

ג. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכלול בתכנית הפיתוח העירונית בשנים 2018-2019 ביצוע פרויקט הסדרה בטיחותית ברחוב הבנים בקריית שמונה, בסך כולל של עד 2.4 מלש"ח, אשר יתוקצבו בהשתתפות על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצינג) ובהתאם לתיעדוף כללי המשרד ונוהליו.

ד. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, באמצעות נתיבי ישראל, לערוך תכנון ראשוני אשר ממנו תיגזר הפרוגרמה לפרויקט כביש 99 בין צומת המצודות לצומת כפר יובל, במסגרת סל מוקדי סיכון לשנת 2018, בהתאם לקריטריונים ולנהלים הייעודיים לסל זה.

ה. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, באמצעות נתיבי ישראל, לערוך תכנון מפורט לשדרוג ולהרחבה של כביש 99, לרבות שביל אופנים, בין שכונת יובלים למרחב העירוני הוותיק בסך של עד 1 מלש"ח בשנת 2018.

שלומי

בינוי ופיתוח

22. השלמת מבני ציבור

להנחות את משרד הבינוי והשיכון להקצות 12 מלש"ח מתקציבו, בין השנים 2019-2022, להקמת מבני ציבור בשלומי, בהתאם להגדרות מבני ציבור הקבועות בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 1436, באזורים שבהם נבנו בעבר שכונות ללא מבני ציבור הנדרשים לשכונה חדשה.

23. פיתוח עירוני

להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות 2 מלש"ח מתקציבו לפיתוח עירוני בשלומי בשנים 2018-2019, מהם 1.2 מלש"ח לפיתוח ולשדרוג פארקים, מוסדות ציבור ושטחי ציבור בשכונות ותיקות ביישוב שלומי בשנת 2018, ו-0.8 מלש"ח, בשנת 2019, לשיפוץ מבנה רב תכליתי "ארז", ובתנאי שהמבנה נמצא בבעלות מלאה של המועצה המקומית שלומי.

24. התחדשות עירונית

להנחות את משרד הבינוי והשיכון לבצע מתקציב הרשות להתחדשות עירונית בדיקת היתכנות לפרויקט התחדשות עירונית ביישוב הוותיק בשלומי, במסלול של "קרקע משלימה" בשנת 2018. בהתאם למסקנות הבדיקה ועל פי שיקול דעתו של מנהל הרשות להתחדשות עירונית, בתיאום עם אגף תקציבים במשרד האוצר, תתקצב הרשות להתחדשות עירונית תכנית כוללת להתחדשות עירונית בשלומי בשנת 2019.

25. שירותי תמיכה בצמיחה דמוגרפית

לאור הצמיחה הדמוגרפית המהירה הצפויה ביישוב, להנחות את משרד הפנים להקצות תקציב בלתי רגיל (תב"ר) בסך 3 מלש"ח, מתוך תקנת תקציבי הפיתוח, בפריסה שווה על פני השנים 2018-2021, לטובת מינהלה אשר תשמש לרכישת שירותי הנדסה ותמיכה בקליטת תושבים חדשים. לצורך כך, יעביר משרד האוצר למשרד הפנים תקציב תוספתי ייעודי בסך 3 מלש"ח (0.75 מלש"ח בשנה) לשנים 2018-2021.

26. תחבורה

א. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכנס, עד סוף הרבעון השני של שנת 2018, את ועדת מוקדי סיכון במשרד לבחינת צומת "לימן" בהתאם לקריטריונים הנהוגים בסל מוקדי הסיכון.

ב. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לבצע פרויקט לטיפול במוקד סיכון בצומת "בצת" בשנת 2018, באומדן של עד 7 מלש"ח.

ג. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, באמצעות חברת נתיבי ישראל, להקצות סך של עד 2.8 מלש"ח בשנת 2018, מתוך תקציב תכנית הבטיחות העירונית, לטובת תכנון וביצוע כיכר "אורט שלומי", על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצ"נג) ובהתאם לכללי המשרד ולנוהליו.

ד. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכלול בתכנית פרויקטי פיתוח עירוניים בשנת 2018, תכנון וביצוע כיכר עבור שכונת מגורים חדשה "יערית" בשלומי על כביש 899 בסך כולל של עד 2.8 מלש"ח אשר יתוקצבו על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצ"נג) ובהתאם לתעדוף, כללי המשרד ולנוהליו.

ה. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכלול בתכנית פרויקטי בטיחות עירוניים בשנת 2018 ביצוע כביש 899 - "חוצה שלומי" על ידי הרשות המקומית שלומי בסך כולל של עד 11 מלש"ח, אשר יתוקצבו על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצ"נג) ובהתאם לתעדוף, כללי המשרד ולנוהליו. לצורך כך יקצה משרד התחבורה והבטיחות בדרכים 7 מלש"ח מתקציב הבטיחות של המשרד, ומשרד האוצר יעביר למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשנת 2018 תקציב תוספתי ייעודי בסך 4 מלש"ח. תנאי להעמדת התקציב הוא העמדת תקציב משלים בסך 2 מלש"ח ממקורות הרשות המקומית לביצוע הכביש כאמור.

27. הרחבת בינוי מרכז הפיס

להנחות את משרד הפנים להקצות תקציב פיתוח ייעודי משלים לשלומי בסך 15 מלש"ח בשנים 2018-2021 להרחבת בינוי של מרכז הפיס בטיילת האנגלית בשלומי המצוי בחכירה על ידי המועצה המקומית שלומי. לצורך כך, יעביר משרד האוצר למשרד הפנים תקציב תוספתי ייעודי בסך 15 מלש"ח בהרשאה להתחייב בשנים 2018-2021. תנאי להעמדת התקציב המשלים הוא העמדת תקציב בסך 15 מלש"ח ממקורות הרשות המקומית לביצוע הפרויקט כאמור. יישום הפרויקט ייעשה בכפוף ובהתאמה לכל דין.

פיתוח כלכלי

28. מתחם תיירות

להנחות את משרד התיירות להקצות מתקציבו, בשנים 2018-2019, סך כולל של עד 0.5 מלש"ח לפיתוח מתחמי קמפינג וחניוני לילה בשלומי. המענקים יינתנו בכפוף לנוהלי המשרד ובכפוף להוראות כל דין. בכל שנה תתאפשר הסטת התקציב שלא נוצל בהתאם לנוהלי המשרד.

29. פיתוח אזור תעשייה

להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לבצע עבודות השלמת פיתוח בהיקף של 5.4 מלש"ח מתקציבו, בשנים 2018-2021, באזור התעשייה "דורה הרחבה" בשלומי, בכפוף להשלמת בניית מפעלים באזור התעשייה כאמור, בהתאם לקריטריונים הקבועים בהוראת מנכ"ל 6.2 - "מתן המלצות להקצאת קרקע באזורי פיתוח".

מטולה

בינוי ופיתוח

30. שיקום תשתיות ומבני ציבור במרקם הוותיק

להנחות את משרד הבינוי והשיכון להקצות מתקציבו 4 מלש"ח, בהרשאה להתחייב בשנים 2018-2021 לטובת שיקום תשתיות ומבני ציבור במרקם הוותיק במטולה, בהתאם לתכנית עבודה מפורטת שתאושר על ידי משרד הבינוי והשיכון.

31. פיתוח מוסדות ושטחי ציבור

א. להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, להקצות מתקציבו 0.75 מלש"ח לפיתוח ולשדרוג פארקים, מוסדות ושטחי

ציבור במטולה בשנת 2018.

ב. להנחות את המשרד לשירותי דת והמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות 1 מלש"ח לטובת השתתפות בהקמת בית כנסת בשכונת הר צפייה במטולה. לצורך כך, יקצה המשרד לשירותי דת מתקציבו 0.6 מלש"ח בשנים 2018-2019, והמשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה מתקציבו 0.4 מלש"ח לשנים 2018-2019.

32. תחבורה

א. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, לכלול בתכנית הפיתוח העירונית לשנת 2018 ביצוע כיכר בצומת הרחובות התנור-הראשונים במטולה, בסך כולל של עד 0.95 מלש"ח אשר יתוקצב על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצינג) ובהתאם לתעדוף, כללי המשרד ולנוהליו. 67% מחלק ההשתתפות של הרשות המקומית ימומן על ידי משרד האוצר.

ב. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לכלול בתכנית הפיתוח העירונית לשנים 2019-2020 תכנון וביצוע של רחוב הראשונים במטולה, באמדין של 2.95 מלש"ח, אשר יתוקצב על פי הסדר השתתפות הרשויות המקומיות (מאצינג) ובהתאם לתעדוף, כללי המשרד ולנוהליו. 67% מחלק ההשתתפות של הרשות המקומית ימומן על ידי משרד האוצר.

פיתוח כלכלי

33. הפחתת עלויות חשמל

להנחות את משרד האנרגיה להעביר תקציב משלים לפרויקטים להפחתת עלויות בגין צריכת חשמל בסך 4.5 מלש"ח, בהרשאה להתחייב בשנים 2018-2020, שיבוצעו על ידי המועצה המקומית. יובהר, כי העברת התקציב המשלים תהיה בכפוף ל-1 מלש"ח שתעמיד המועצה המקומית ממקורותיה עבור ביצוע פרויקטים אלו. לצורך כך יעביר משרד האוצר למשרד האנרגיה תקציב תוספתי ייעודי בסך 4.5 מלש"ח בהרשאה להתחייב בשנים 2018-2020.

34. תיירות

להנחות את משרד התיירות להקצות מתקציבו, בשנים 2018-2019, סך כולל של עד 1.5 מלש"ח לביצוע תכנית המדרחוב ואו תשתיות

תיירותיות במטולה, וזאת בהתאם לכללי משרד התיירות ולנוהליו. בכל שנה תתאפשר הסטת התקציב שלא נוצל בהתאם לנהלי המשרד.

עדיפות לאומית

החלטה זו מוגשת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009 (להלן: החוק) בנושא עדיפות לאומית.

בהצעת ההחלטה בעניין הכרזה על יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית מוצע כי היישובים שבתיהם, כולם או חלקם, נמצאים בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול עם מדינות שאין להן הסכם שלום עם מדינת ישראל או מגדר המערכת סביב רצועת עזה (להלן: יישובים צמודי גדר) הם בעלי עדיפות לאומית בהתבסס על שיקולים של תכנון הפריסה של האוכלוסייה [סעיף 151(ב)(3) לחוק] ומיקומו הגיאוגרפי של האזור או היישוב [סעיף 151(ב)(4) לחוק]. בנוסף, הוגדרה קבוצת היישובים לעיל כקבוצה נפרדת המאפשרת לתת הטבות ליישובים צמודי גדר, מטעם זה לבדו, על בסיס קביעתם המובחנת, בשים לב לתכלית קביעתם הנפרדת.

בישראל 41 יישובים צמודי גדר. הממשלה אישרה בשנים האחרונות מספר החלטות ממשלה עבור 12 יישובים מתוכם ועל כן אינם באים בגדרה של החלטה זו. למעט החלטה אחת אשר הסתיימה בשנת 2017, ויש כוונה להמשיכה כפי שיפורט בהמשך, שאר ההחלטות נמצאות בתוקף. החלטות אלו מעניקות הטבות וכלי סיוע בתחומים דומים לאלו שמוצע להעניק ליישובי החלטה זו כגון בתחומי הבינוי, התחבורה, הסיוע לרשות המקומית, הכלכלה והתעסוקה, הבריאות, החינוך והתרבות, והכל בהתאם לצרכי היישובים ולמטרות ההחלטות כפי שהוגדרו בפרק העדיפות הלאומית שלהן. גם מבחינה תוצאתית נמצא כי קיימת שוויוניות בין היקף ההשקעה שניתנה ליישובים שדרות, ע'גיר ומגידל שמס לבין היישובים בהחלטה זו.

היישובים כאמור כוללים 10 יישובים הנמצאים בתחום אזור עוטף רצועת עזה (העיר שדרות ו-9 יישובים במועצות האזוריות), המקבלים הטבות והשקעות ייחודיות, המותאמות לצרכיהם, במסגרת תכניות פיתוח ייעודיות שאישרה הממשלה לעוטף עזה (ההחלטות הממשלה הנוכחיות הן החלטה מס' 2017 מיום 21.9.2014 והחלטה מס' 2156 מיום 11.12.2016). היישוב מגידל שמס קיבל בין השנים 2014-2017 מענה מיוחד ונהנה מהטבות ומהשקעות ייחודיות במסגרת תכנית הפיתוח וההעצמה של ארבעת היישובים הדרוזים בגולן (החלטת הממשלה מס' 1052 מיום 15.12.2013). המשרד לשיתוף פעולה אזורי, בשיתוף משרדי הממשלה הרלוונטיים, עוסק בגיבוש תכנית רב-שנתית המשכית לפיתוח ולהעצמת

היישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2018-2021. היישוב ע'ג'ר מקבל מענה מיוחד ונהנה מהטבות ומהשקעות ייחודיות, בין השנים 2016-2020 במסגרת התכנית הממשלתית לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים (החלטת הממשלה מס' 922 מיום 30.12.2015).

מכלל 29 היישובים צמודי הגדר שאינם מקבלים מענה ייעודי בהחלטת ממשלה קיימת (להלן, מכאן ואילך לעניין החלטה זו "יישובים צמודי גדר"), 26 יישובים הם יישובים כפריים או קהילתיים בתחומן של מועצות אזוריות ו-3 יישובים (קריית שמונה, שלומי ומטולה) הינם רשויות עירוניות עצמאיות (מועצות מקומיות ועיריות). בתחומם של שלושת היישובים העירוניים מתגוררת אוכלוסייה המונה כ-70% מקרב כלל אוכלוסיית היישובים צמודי הגדר. השוואה בין היישובים העירוניים למועצות האזוריות מלמדת על פערים משמעותיים בין הרשויות.

מאזן הגירה

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) בכלל היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר מאזן ההגירה בשנת 2015 (+140) ובשנת 2016 (+3) היה חיובי. להבדיל, מאזן ההגירה בכלל היישובים העירוניים היה שלילי בשנת 2015 (-350) ובשנת 2016 (-522). מאזן הגירה חיובי בכלל היישובים הכפריים והקהילתיים לעומת מאזן הגירה שלילי בכלל היישובים העירוניים התקיים גם בשנים 2009-2015, למעט שנת 2014, שבה גם היישובים הכפריים והקהילתיים חוו מאזן הגירה שלילי.

בנוסף, בין השנים 2010-2016 גדלה אוכלוסיית היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר ב-9%, ואילו אוכלוסיית היישובים העירוניים הצטמצמה ב-1%. קרי, בישובים הכפריים והקהילתיים גדלה האוכלוסייה ב-1,228 תושבים לעומת הצטמצמות אוכלוסין של (-229) תושבים ביישובים העירוניים. לצורך השוואה, קצב גידול האוכלוסייה הארצי עמד בממוצע על 1.95% לשנה באותן השנים.

לפיכך, במטרה למנוע את המשך ההגירה השלילית מיישובי ההחלטה ולעודד מעבר של אוכלוסייה חדשה ליישובי ההחלטה, כוללת החלטה זו מכלול של פעולות ורכיבים שפעולתם הכוללת תמצב את יישובי ההחלטה כיישובים המציעים לתושביהם איכות חיים גבוהה ביחס לאזור שבו הם ממוקמים. רכיבים אלו כוללים פעולות מיתוג, טיפוח החינוך והמדע וסביבת בתי הספר, הגברת הבטיחות והביטחון האישי ופיתוח מערך של תחבורה ציבורית יעילה.

פערים חברתיים-כלכליים

גובה השכר הממוצע לחודש לשכירים ביישובים העירוניים צמודי הגדר (7,449 ₪) נמוך ב-12.4% מהשכר הממוצע לחודש לשכירים במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר (8,507 ₪). בנוסף, אחוז השכירים המשתכרים עד לגובה שכר מינימום ביישובים העירוניים צמודי הגדר גבוה ב-5.2% מאחוז השכירים המשתכרים עד לגובה שכר מינימום במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר.

בנוסף, אחוז העולים החדשים ביישובים העירוניים צמודי הגדר (12.8%) גדול פי שלושה מאחוז העולים במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר (4.8%). במספרים אבסולוטיים מדובר על 4,710 עולים חדשים המתגוררים ביישובים העירוניים צמודי הגדר לעומת 3,766 עולים המתגוררים במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר (מספר זה כולל גם עולים חדשים שאינם גרים בתחום של 2 ק"מ מקו הגבול, כך שהפער בין היישובים העירוניים ליישובים הכפריים והקהילתיים בתחום של עד 2 ק"מ מהגבול אף גדול יותר).

הפערים החברתיים-כלכליים והפערים במספרי העולים בין תושבי היישובים העירוניים לבין תושבי היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר מצריכים מהרשות המקומית להקצות משאבים גדולים יותר לטובת פעילות קליטה, חינוך ורווחה. לפיכך, החלטה זו כוללת הפעלת תכנית לחיזוק החוסן הקהילתי, פעילות לקידום המדע בקהילה ותכנית לקידום המעורבות החברתית של צעירים למען הקהילה ותכנית חינוך תוספתיות בהתאם למיפוי צרכי החינוך ברשויות שיסייעו לצמצום פערים חברתיים בין תושבי האזור.

מצבה הכלכלי של הרשות המקומית

מצבם הפיננסי של יישובי ההחלטה טוב פחות ביחס למצבן הפיננסי של המועצות האזוריות שבהן היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר. בעוד קריית שמונה נמצאת עם חשב מלווה וצפויה להיכנס לתכנית הבראה בשנת 2018, ושלומי ומטולה סיימו תכנית התייעלות בשנת 2017, הרי שהמועצות האזוריות שבהן היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר מוגדרות כרשויות יציבות, למעט שתי רשויות המוגדרות במצב ביניים, שהוא שלב אחד נמוך מהגדרת הרשות כיציבה. מצבם הפיננסי מקשה על יישובי ההחלטה להתפתח ולמלא את תפקידם כעוגן אזורי ולספק שירותים מרחביים לכלל היישובים צמודי הגדר.

הפערים בסטטוס הפיננסי באים לידי ביטוי באחוז הגרעון הממוצע המצטבר לנפש ביישובים העירוניים צמודי הגדר, הגבוה פי 3.2 מהגרעון

מהממוצע המצטבר לנפש במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר (497-) שקל לנפש במועצות אזוריות, 1588-) שקל לנפש ביישובים העירוניים). כמו כן, סך הכנסות הרשות לנפש ביישובים העירוניים צמודי הגדר נמוך ב-36% מסך הכנסות הרשות לנפש במועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר (12.57 שקל לנפש ביישובים הכפריים, 8.05 שקל לנפש ביישובי ההחלטה).

לפיכך, כוללת החלטה זו שורה של השקעות שנועדו לפתח מנועי צמיחה כלכליים וכלים שיצמצמו את ההוצאות של יישובי ההחלטה במטרה להביא אותם לאיזון תקציבי. באופן כללי מדובר על פיתוח של תשתיות תיירותיות, והקצאת תקציבי פיתוח לכלל יישובי ההחלטה, ובאופן נקודתי מדובר על פיתוח מתחם הפודטק והמאיץ העסקי בקריית שמונה, והקמת מתקן פוטו-וולטאי במטולה.

ביקוש ליחידות דיור (יח"ד)

לכאורה, פוטנציאל תכנון הבנייה למגורים ביישובים העירוניים צמודי הגדר גדול משמעותית מאשר ביישובים הכפריים והקהילתיים מאחר שהיישובים הכפריים מוגבלים, ברוב המקרים, לעד 450 יחידות דיור ביישוב (בהתאם לתמ"א 35) וכן מאחר שהליכי המעבר למגורים ביישוב עירוני אמורים להיות מהירים יותר (היעדר ועדות קבלה).

למרות יתרונם התיאורטי של היישובים העירוניים כאמור, הנתונים מלמדים על מגמה הפוכה: בשנים 2014-2015 החלה בנייה של 1,162 יח"ד, והושלמה בנייתן של 1,526 יח"ד במועצות האזוריות שבהן היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר; לעומת זאת, ביישובים העירוניים התחילה בנייתן של 134 יח"ד והושלמה בניית 101 יח"ד בלבד. על אף שנתוני התחלות הבנייה והשלמות הבנייה מתייחסים למועצות האזוריות שבהן היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר, יש בהם כדי לחזק את הנתון המלמד על הפער בגידול האוכלוסייה בין היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר לעומת היישובים העירוניים צמודי הגדר.

לפיכך, כוללת החלטה זו כלים והשקעות שמטרתם להגדיל את מספר יחידות הדיור ואת האטרקטיביות שלהן באמצעות האצת הליכי התכנון והבנייה ליחידות דיור חדשות, פיתוח תשתיות תחבורה ותחבורה ציבורית, קידום של התחדשות עירונית, טיפוח סביבתי, שיקום וחיזוק של יחידות דיור קיימות, תשתיות ומבני ציבור במרקם הוותיק.

תפקיד היישוב במרחב

היישובים העירוניים צמודי הגדר הוקמו במטרה להאיץ את התפתחותם של אזורי הפריפריה הצפוניים בישראל. הם משמשים או שהם בעלי פוטנציאל לשמש, עוגן מרחבי המתווך בין הפריפריה למרכז וצומת למתן שירותים מרחביים לכלל היישובים הסובבים אותם. הצלחתו ושגשוגו של המרחב הכפרי צמוד הגדר תלוי במידה רבה בהתפתחותם של היישובים העירוניים צמודי הגדר. לחשיבותם בהתיישבות, לפוטנציאל קליטת האוכלוסייה לאורך הגבולות, ולתפקידם כעוגן מרחבי במיקום מורכב זה יש חשיבות מהותית.

לפיכך, כוללת החלטה זו שורה של כלים להקמה או לשדרוג מוסדות שיהוו עוגן מרחבי לאזור כולו, כגון הקמת מתחם הפודטק והמרכז לחקר המזון בקריית שמונה, שיפתחו את התעשייה באזור הצפון, ימשכו אליהם תעשיינים מרחבי הארץ, והרחבת נכס מניב בשלומי שישרת את האוכלוסייה.

מטולה

מטולה ממוקמת באשכול חברתי-כלכלי 8, שהוא חריג ביחס לשאר היישובים העירוניים צמודי הגדר. מיקומה הגבוה באשכול החברתי-כלכלי אינו מאפשר לה לקבל סיוע והטבות שונות מהמדינה, שרשויות הנמצאות באשכול חברתי כלכלי 5 ומטה זכאיות להם.

מטולה הוא היישוב העירוני צמוד הגדר עם מספר התושבים הנמוך ביותר שנכלל בהחלטה ולכן מתמודד עם אתגרים נוספים בנוסף לכל האתגרים שצוינו לעיל. נכון לנתוני למ"ס משנת 2015, כלל היישוב 1,614 תושבים. יחד עם זאת, קיים פוטנציאל גידול משמעותי במספר יח"ד ביישוב. על פי נתוני תכנית המתאר של מטולה שהופקדה ביום 3.9.17, המצב המאושר של תכניות הבנייה מאפשר פיתוח של עד 3,072 יח"ד ביישוב. התכנית מבקשת להגדיל את כמות יח"ד ב-515 נוספות ולהביאן לסך כולל של 3,587 יח"ד. המעבר מיישוב קטן ליישוב גדול בעל משקל במרחב דורש השקעות ייעודיות נרחבות שיסייעו לצמצום הוצאות, להגדיל הכנסות ולאפשר יצירת תשתית פיזית וקהילתית להרחבתו של היישוב. פיתוחה של מטולה יאפשר לה לגדול ולהתפתח באופן שעשוי להפוך אותה לעוגן מרחבי.

הגרעון המצטבר לנפש במטולה הוא 2,126 ₪ לנפש, ועומס המלוות של הרשות מסך הוצאות הרשות בשנת 2015 עמד על 36%. שני הנתונים לעיל הם הגבוהים מבין כל יישובי ההחלטה והמועצות האזוריות שבהן נמצאים היישובים הכפריים והקהילתיים צמודי הגדר.

גודלו הקטן של היישוב שמגדיל את ההוצאות של הרשות פר תושב, והאשכול החברתי-כלכלי הגבוה המדיר אותה מקבלת הטבות שונות,

הביאו את הרשות למצב כלכלי שדרש ממנה להיכנס לתכנית התייעלות מטעם משרד הפנים. מצב כלכלי זה מקשה על היישוב להתרחב ולהתפתח.

נושאים נוספים

יוער, כי רוב מוחלט של התנועה המגיעה לשלומי עוברת דרך כביש מספר 899 וכביש מספר 4. עומס התנועה בקטע הכביש שבין שלומי, דרך צומת בצת לצומת לימן, מהווה כבר היום חסם להתפתחות הדמוגרפית של היישוב, והסדרתה היא חיונית להמשך פיתוחה וצמיחתה של שלומי ולכן נכללת בהחלטה זו למרות שאינה חלק מהשטח המוניציפאלי של היישוב.

יוער, כי החלטה מס' 2262 מיום 8.1.2017 בנושא פיתוח כלכלי של מחוז צפון וצעדים משלימים לעיר חיפה, שמטרתה פיתוח כלכלי-אסטרטגי לכל מחוז צפון ולעיר חיפה העוסקת בין היתר בפיתוח מנועי צמיחה בתחום הפיתוח הכלכלי, פיתוח ההון האנושי על ידי חינוך והשכלה גבוהה, פיתוח תשתיות תחבורה ופיתוח שירותים ציבוריים ושירותים חברתיים, כוללת בתוכה גם את היישובים העירוניים צמודי הגדר. החלטת ממשלה זו שמטרתה עידוד הגירה ופיתוח היישובים העירוניים צמודי גבול, היא משלימה להחלטה 2262, ומתמקדת בעיקר בנושאי תכנון, תשתיות, פיתוח ובינוי של שכונות חדשות וותיקות ומתן מענים לחיזוק הרשות המוניציפלית.

יוער, כי חלק מסעיפי החלטה זו מגדירים את חלקם התקציבי של יישובי ההחלטה מתוך הסך הכולל שהוקצה לכלל היישובים בהחלטת הצפון בנושאים שונים. סעיפים אחרים בהחלטה זו משלימים תהליך שהחל בהחלטת הצפון, לדוגמא הקמת מרכז לחקר מזון, או ממשיכים הטבות שניתנו בהחלטת הצפון שצפויות להסתיים לפני סיום החלטה זו.

בכל הנוגע ליישובים עיג'ר ומגידל שמש, יצוין כי היישובים הנ"ל נכללו בהחלטות ממשלה הכוללות, בין היתר, מרכיבים כגון הקמת מוסדות ציבור, תכנון, תגבור מענקי פיתוח, הקמת תשתיות תחבורה ותגבור לתקציב השוטף, שהינם תחומים המקבילים למרכיבים הנכללים בהחלטה זו.

בהחלטה זו מוכרזים היישובים העירוניים מבין היישובים צמודי הגדר כבעלי עדיפות לאומית, לעניינים המפורטים בהחלטה, וזאת על בסיס השיקולים דלעיל שאליהם מצטרף השיקול שעניינו הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים [סעיף 151(ב)(5) לחוק]. יצוין, כי חלק מתחומי התכנית אינם כלולים בהחלטת העדיפות

מוכירות הממשלה

הלאומית (בראות, בט"פ), אך תכנס ופעילותם נמצאים בהלימה עם
מטרות התכנית ועם השיקול של הסעיף בחוק כאמור.